

Tante Hertha

Nr. 243, 21. årgang, oktober 2018

Tante Hertha er Hertha Levefællesskabs informationsblad, som udkommer ca. d. 1. i hver måned. Redaktør: Allan Elm. Redaktionsudvalg: Helle Hansen, Per Clauson-Kaas, Ole Wadsholt og Anne-Lene Jappe.

Folk, som ikke er bosiddende i Hertha og som ønsker at abonnere, kan henvende sig til redaktøren på tlf. 3840 3402 eller pr. mail.

Deadline for stof til bladet er d. 20. i måneden før til: tante@hertha.dk eller i postkassen Landsbyvænget 2A, mærket 'Tante Hertha'. Stof, som kommer efter deadline, kan ikke garanteres bragt!

Tante Herthas mail-adresse: tante@hertha.dk.

KALENDER PÅ HERTHAS HJEMMESIDE www.hertha.dk opdateres løbende.

Hertha er på Facebook (bestyres af Anne-Lene)

Forsidefoto: Engel. Se mere i bladet. (Foto: Anne-Lene). Ovenfor: Blomstrende æbletræ - i slut september! (Foto: Jette B.)

HerthaKalender

Oktober 2018

Onsdag d. 3.	Foredrag om biodynamisk dyrkning i Herthas gartneri	Kl. 19.30	Salen
Lørdag d. 6.	Lørdagscafé	Kl. 14-16.30	Salen
Søndag d. 7.	Landsbymøde	Kl. 14-17	Salen
Onsdag d. 10.	Fællesspisning	Kl. 18.	Salen
Lørdag d. 20.	Fællesskabsdannende dag	Kl. 9-15	
Onsdag d. 24.	Møde i Bundlinjegruppen	Kl. 20.00	Salen
Torsdag d. 25.	Biodynamisk introduktionsdag	Kl. 17-21	Gartneriet
Fredag d. 26.	Fællesspisning	Kl. 18.00	Salen
Lørdag d. 27.	Seminar for HBV bof. og bestyrelsen vedr. Nr. Vosborg		
Tirsdag d. 30	singer-songwriter-koncert med Britt og Christine Holegaard	19.30	Salen

November 2018

Lørdag d. 3.	Lørdagscafé	Kl. 14-16.30	
Torsdag d. 8.	Forældremøde	Kl. 19-21	Salen
Onsdag d. 14.	Fællesspisning	Kl. 18	Salen
Torsdag d. 15.	Tryllefløjten, generalprøve	Kl. 15	Salen
Fredag d. 16.	Tryllefløjten opføres	Kl. 19	Salen
Lørdag d. 17.	Tryllefløjten opføres	Kl. 19	Salen
Søndag d. 18.	Tryllefløjten opføres	kl. 17	Salen
Søndag d. 18.	Landsbymøde	Kl. 13-16	Stalden
Onsdag d. 28.	Møde i Bundlinjegruppen	Kl. 20.00	Salen
Fredag d. 30:	Fællesspisning	Kl. 18	Salen

December 2018

Søndag d. 2.	Adventslabyrinth	Kl. ?	Salen
Mandag d. 3	Adventsspiral	?	

Datoer for Landsbymøde 2018-19: 26/8, 7/10, 18/11, 24/2-19, 7/4-19, 16/6-19

Indhold i dette nummer:

Rubrikannoncer og aktuelt	s. 4	Oktobernyt fra landbruget	s. 16
Præsentation	s. 6	Gartnerinyt	s. 18
Gamle former forgår...	s. 7	Udvalg om bæredygtig kommune	s. 20
Mit Hertha	s. 8	Høstmarkedanmeldelser	s. 22
Frivillige til nyt sekretariat	s. 10	Burishus' engel	s. 23
St. Michaelsfesten - hvorfor?	s. 12		

Trylleflojten

Opera af
Wolfgang
Amadeus
Mozart

Opføres af
beboere
og frivillige
fra
Hertha

i salen på Hertha

Torsdag den 15. nov. kl. 15.00
(Generalprøve)

Fredag den 16. nov. kl. 19.00

Lørdag den 17. nov. kl. 19.00

Søndag den 18. nov. kl. 17.00

Oplysninger om billetbestilling følger pr. mail (begrænset antal billetter)

Inger Hartvigsen vil gerne vide, hvem der har skrevet nedenstående på Bofællesskabernes konto i varelageret. Henvendelse 86846167 eller mail: inger.hartvigsen@gmail.com

KONTO NR 315 NAVN B.S.T. MÅNED HUGER SIDE C

DATE	NAVN	VARENAVN	KØB	Overført
17/8	WIXE	2 x Saft	28	+ 1290
16/8	Zood	Modermælk	31	
			9	
		Pisand	34	
		H. seand	55	+ 567
19/8	PQ	Mammelaide (Mantur)	24,-	
21/8	ALBA	OST	45	
22/8	KV	2st. Oliven + Hvalde	105-	
22/8	Rhog	Oliven + Tofu + Hasselbæder	144	=
24/8	PK	marmelade	26	
24/8	KN	koscher	64	
23/8	KW	Exotiske U. søde	24	
23/8	PQ	DIV. NØDDER	300,-	+ 67
14/8	PQ	DIV. KAGER	34-	
	DIV	HYDEN-MARTELAIDE	24	
		ELD	30	
			35	+ 67
			36	
			26	
			100	
28/8	fyffe	Syrulade		23
		kyse		
		Parsaft		
		Bio C A% ioxidantien		
29/8		10 marmelade (sukkerfri)		36
				20
				30
				240
				30
28/8	fyffe	Syrulade		2492
		kyse		
		Parsaft		
		Bio C A% ioxidantien		
29/8		10 marmelade (sukkerfri)		240
				30
1/8	ALBA	OST	45	

OVERFØRES TIL SIDE [] SAMMENTÆLLING 2492

Ole og Sune var d. 19/9 til et internationalt svømmestævne i Polen, hvor Ole vandt guld! Det fortæller han mere om i næste nummer af Tante Hertha.

Præsentation

Jeg hedder Luise, er 19 år gammel og kommer fra Wien (Østrig). Fra 29.08 bor og arbejder jeg i Hertha og tilbringer her en rigtig god tid! For mig er det mit anden volontørjob (i det forløbne år har jeg gennemført et volontørjob i Wien), og jeg håber, at jeg i den tid, jeg er her, kan tage en beslutning om, hvilken studieretning jeg skal vælge næste efterår.

Selv om jeg savner min familie og mine venner i Wien, er jeg glad for at være her og glæder mig allerede til de næste 6 måneder.

Gamle former falder – nye opstår!!!

HVORDAN TACKLER VI DET?

Efter mere end 21 år er der jo intet at sige til ovennævnte overskrift.

Det, der især har optaget mig det sidste års tid, er eksistensen af fællesspisningen og lørdagscafeen (hvor jeg i rigtig mange år har siddet i "styregruppen")

Da lørdagscafeen startede – allerede året efter Levefællesskabets start – imødekom den et umådelig stort behov. Behovet var indlysende: En dag, hvor der var åbent hus, og alle var velkomne. På hver eneste café kom nye gæster til, der aldrig havde været her, og Levefællesskabets beboere benyttede eftermiddagen til at tale med hinanden, til at invitere venner og familie og selv være værter for de mange gæster. Integration og inklusion på alle ledder og kanter. Rigtig mange forældre er medarbejdere på cafeen, og beboerne går meget op i eftermiddagen og er de perfekte værter.

Med tiden er der kommet rigtig mange åbne dage i løbet af året, hvor rigtig mange gæster besøger os og lærer stedet at kende. Vi er ikke "nye" mere. Disse to faktorer gør, at cafeen får færre besøgende – ikke mindst af os, der bor her. Interessen er faldende fra os selv, nye samværsformer har taget over. (Desuden er SÅ mange på diverse diæter uden sukker, gluten og mælkeprodukter, så selv om vi imødekommer med bagværk til dette, er det ikke helt det samme som at elske cafeen for dens fantastiske hjemmebakte og økologiske lagkager og øvrige kager.)

Hvad angår fællesspisningen kan man jo som ved lørdagscafeen iagttage, at vi bliver færre og færre "såkaldt normale". Ret få melder sig til ordningen, og disse laver så mad til ret mange (de udviklingshæmmede, medarbejdere, volontører og gæster).

Andre former har overtaget. Børnefamilierne spiser sammen. Vi strømmer til, når der er suppekøkken. Specielle spisninger, hvor vi skal melde os, får mange til at skrive sig på (fx Sct. Michaelsfesten – fælles arbejdsdage m.m.)

Er disse eksempler at beklage, og skal vi krampagtigt holde liv i dem??

Umiddelbart nej. Jeg kan, skal og vil ikke aflyse nogen af dem, MEN blot henlede opmærksomheden på dem.

EN ting, der kan falde i øjnene, er, at netop i mine to eksempler er de udviklingshæmmede inkluderet. De nye former gør det ikke. Bofællesskabsbeboerne kommer selvfølgelig ikke, når børnefamilierne spiser sammen – det er jo naturligvis heller ikke for ældre generationer –, men de deltager heller ikke i suppekøkkenet, selv om intet forhindrer det. Og lørdagscafeen vil DE i hvert fald savne, hvis vi engang dropper den.

Egentlig er ovennævnte blot en opfordring til at iagttage, hvad der rent faktisk sker, og om det også er det, vi ønsker.

Helle

Mit Hertha

Jeg sidder i min have en solrig sensommerdag og mærker Herthas puls, for jeg bor jo lige bag Herthas hjerte...

Duften af rugbrød og Lars M's snak er det første, jeg bliver opmærksom på. 'Jeg kan godt li' duften fra bageriet'!

Så er der bildøre, der smækker – og Tommys venlige stemme. Toves vindharpe snakker med, mens hun selv øver sig på fløjten, og Esther klatrer op ad sin trappe.

Flasker klirrer, når Karen ordner dem i stativerne, men det overdøves pludselig af Josefs larmende græsklipper på stien mellem mig og bageriet.

Nogen putter pap i containeren – bare de nu husker at gøre det fladt først! – Skønt, at denne her container ikke larmer nær så meget som den gamle, når den skal tømmes!

Og så kan jeg høre Arnannguaqs glade stemme råbe til en eller anden: 'Har du det godt?' Og vedkommende får sikkert også et stort knus.

Tanjas høns gokker lystigt, mens Bentes lyse, syngende, fynske røst blander sig i et eller andet...

Jeg bliver nu opmærksom på en masse førskolebørn, som morer sig gevaldigt med at køre op og ned ad plænen mellem legeplads og fælleshus – dejlige børnestemmer!

Men pludselig er der kun én lyd : 'Moar -moar - moar!' Lydene kommer fra en dreng, der suser rundt om huset i vild fart på cykel, mens han råber uaf-ladeligt. (Jeg håber, han fandt sin mor!)

Så kommer Marianne med sit vasketøj. Vi deler tørresnor. Det er så hyggeligt, og vi får en lille snak om dit og dat.

Uh, nu hører jeg flammer! - Nå, det må vel være Kirsten, der brænder ukrudt af.

Og så ringer det på min norddør, hvor der står to små naboer fra nr. 19C og vil sælge guldklumper, som de 'har gravet op et sted'. Så nu har jeg to små 'guldklumper' til pynt i min entré.

Nu hører jeg, at min postkasse smækker – og der ligger jo minsandten 'TANTE HERTHA' med stort og småt fra landsbyen – den gammeldags landsby med plads til alle slags mennesker. Jeg sluger lige T.H., før jeg forlader min lyttepost her i bageste række for at fouragere lidt i butikkerne.

Ved caféen støder jeg blandt andet ind i Bent, som naturligvis fortæller mig: 'Du hå' et al' for godt.' Og det kan jeg jo kun give ham ret i.

For hvor ellers kan man opleve så meget, møde så mange, deltage, modtage, give, bruges etc.

Man får SÅ meget i Hertha, uanset om man måske ikke selv har kræfter til at give SÅ meget tilbage.

Det er jeg dybt taknemmelig for – ligesom jeg er Else dybt taknemmelig for, at hun fik mig lokket hertil for 11 år siden.

1/3 af livet på Fyn – 1/3 på Sjælland – og den sidste 1/3 i Jylland må da være meget passende?

Nå, tænker I nok : 'Hvor gammel har hun mon tænkt sig at blive?' Ja, det ved jeg ikke rigtigt, men min mor blev da 102, så man ved jo aldrig...

Men først skal jeg lige blive 75! Det sker tirsdag d.9. oktober, hvor I inviteres til at kigge forbi til et glas bobler (med og uden alkohol) mellem kl. 14 og 17. – Ingen blomster, gaver eller taler, tak!

Men gerne en af de smukke Hertha-fødselsdagssange.

Merete Milner

Stafetten gives videre til: Marie Koch, 24C.

Min udsigt over mod bageriet (Foto: Merete M.)

Frivillige til et nyt Sekretariat for Landsbymødet

Landsbymødet er et af de vigtigste organer i Hertha Levefællesskab. Af Landsbymødets vedtægter fremgår følgende: *Det er Landsbymødets overordnede formål at værne om, pleje og styrke Hertha Levefællesskab som en landsby, hvor familieliv, arbejdsliv og kulturliv tilstræbes at harmonere mellem almindelige mennesker og voksne udviklingshæmmede.*

Under punkt 3 i vedtægterne står: *Landsbymødets formål er at danne det fælles forum for Hertha Levefællesskabs medlemmer samt alle, der har interesse i Levefællesskabets virksomhed og som ønsker at deltage i landsbymøderne.*

Da Landsbymødet har denne centrale rolle i Levefællesskabet, er det vigtigt, at møderne lever op til deres formål – og dette kræver en god tilrettelæggelse af møderne. Det kræver samtaler med dem, der skal have et punkt på dagsorden, så det bliver klart, hvad der på mødet skal komme ud af punktet.

Det er dog ikke altid, de meget gode intentioner kan indfries. Pludselig kan "en punkt-holder" alligevel ikke deltage på mødet – og dagsorden må laves om. Eller tiden løber af sted, og mails ikke kommer afsted til rette tid.

Ved justering af de juridiske dokumenter, der danner grundlaget for Hertha Levefællesskab, blev Sekretariatet for Landsbymødet i 2004 oprettet. Dette skete for at imødegå den tendens, der var opstået, at Landsbymødet var blevet til Fællesledelsens orienteringsmøde. Siden har Sekretariatet således varetaget tilrettelæggelsen af Landsbymøderne, med det fromme håb, at Landsbymødet igen blev Levefællesskabets møde. Der eksisterer en beskrivelse af Sekretariatets mandat, som er fra 2004, men jeg ved ikke hvor. I stedet for at henvise til dette mandat vil jeg beskrive, hvordan Sekretariatet har arbejdet de sidste år:

- *Sekretariatet udarbejder et årshjul, hvor mødedatoer og tidspunkter fastlægges 1 år frem.
- *Kendte, faste punkter fordeles hen over året, og der sættes en "punkt-holder" på.
- *Ideelt set sender Sekretariatet en mail ud til hele Levefællesskabet 14 dage før Landsbymødet for at indkalde punkter til dagsorden. Hvis en levefælle vil have et punkt på dagsorden, svares tilbage til Sekretariatet med angivelse af, hvad punktet handler om, og hvor lang tid der skal bruges. Sekretariatet læser også referatet igenem og ser, om der er punkter, der skal følges op på.
- *7 dage før Landsbymødet sendes endelig dagsorden ud.

Sekretariatet mødes forud for Landsbymødet og aftaler, hvordan mødet skal forløbe. Hvis der skal være et kunstnerisk indslag i løbet af mødet, skal dette også aftales.

På selve dagen skal der

- *sættes stole op, laves kaffe og hentes kage.

- *efterfølgende skal der skrives referat, og dette skal sendes ud, rettelser modtages og et endeligt referat sendes ud.

Fra januar 2019 skal et nyt sekretariat træde til. Jeg håber, du har lyst til at melde dig til dette arbejde. Det er et meget vigtigt stykke arbejde, for jo bedre Landsbymøderne bliver tilrettelagt og afviklet, jo større lyst har vi til at deltage. Og det sidste er jo ret vigtigt – når nu Landsbymøderne er så vigtig en del af Hertha Levefællesskab.

Bolig i Hertha

Vi er en familie på 6 snart 5, da den ældste formodentlig flytter hjemmefra inden for de næste par år. Vi søger bolig i Hertha, gerne leje eller evt. eje.

Vi har tilknytning til Hertha, da min søster og svoger er bosiddende derude. Vi har haft børn i Rudolf Steiner skolen de sidste 15 år, her med 3, der stadig går på Sydskolens i Århus, i HF, 9. og 6. klasse. Vi ønsker at blive en del af fællesskabet i Hertha.

Er I en familie, der måske overvejer at udleje for en periode på 1-2 år er vi også interesseret i det.

Efterårshilsener

Helle og Jesper Christensen

Fuglesangs alle 49b 8210 Århus V

mail: Hellechristensen@gmail.com – telefon: 2273 6481

Skt. Mikaelsteden en fest for en engel – hvorfor ?

Den 29. september er Mikkelsteden eller Skt. Mikaelsteden. Dagen har navn efter ærkeenglen Mikael. Denne dag var før i tiden en helligdag i Danmark. Men efter Struensees kalenderreform i 1770 blev den strøget som helligdag, og langsomt er bevidstheden om denne dag gledet i baggrunden.

I Rudolf Steiner-børnehaver, -skoler og -institutioner (som f.eks. Hertha Levefælle-skole) lægges der stor vægt på at højtideliggøre og fejre denne dag og dermed fastholde billedet af Mikaelsteden mod dragen – det gode mod det onde. Dette er en kamp, der er mindst lige så aktuel i dag som tidligere.

*

Hvordan kan vi, som moderne, intellektuelt tænkende mennesker, forholde os til dette stærke billede i dag, og hvorfor gør Rudolf Steiner institutioner så meget ud af at markere denne højtid i årsløbet, der knytter sig til efterårsjævndøgn – hvor mørket igen begynder at få overtaget i naturen?

Når vi taler om engle, taler vi om åndelige væsener – budbringere fra en højere verden. Rudolf Steiner omtaler dem meget konkret i sine mange foredrag og bøger. For ham var de helt reelle væsener. Han havde evner, der gjorde ham i stand til at iagttage disse verdener, hvor englene holder til – i englenes sfære eller i den åndelige verden, om man vil.

Hvilket forhold til engle den enkelte person har i dag, kan jo kun den enkelte svare på. Måske afviser man engle som blot værende nogle små børn har over deres seng; eller blot optræder som motiver til at udsmykke kirkerne med i gamle dage. Udover dette tillægger man måske ikke disse åndelige væsener nogen særlig betydning.

Det kan også være, at nogle har en fornemmelse for, at engle findes. Eller at man har haft oplevelser, der gør, at man ganske enkelt tror på engle. Ja, nogle mennesker har måske ligefrem kontakt med sin engel.

Svarene kan være mange og nuancerede i en tid, hvor åndelig søgen og udvikling er et tema mange mennesker er optaget af.

**

Både den før-kristne og den kristne kunst og litteratur vidner om den større rolle, engle havde i fortiden. Utallige er de kunstværker, hvorpå engle optræder. Katolske kirker især er rigt udsmykket med engle, og det i flere hierarkier.

Blandt disse mange engle er det særligt **Ærkeenglen Mikael**, der er interessant for denne artikel. Beretningerne om Skt. Mikael og billederne af ham er ligeledes mange. Han har fulgt menneskeheden gennem tiderne.

I Bibelen, nærmere betegnet i Johannes åbenbaring, 12. kap. Vers 7-8-9, smider Skt. Mikael og hans engel dragen ud af himlen og ned på jorden. På jorden opstår så behovet for at bekæmpe det onde. Og her dukker så billedet af Ridder George og andre "Michaelsriddere" op. Inspireret og styrket af Skt. Mikael tager de kampen op mod dragen - det onde på jorden. En kamp, der egentlig begyndte i den åndelige verden og derefter fortsatte på jorden.

I Middelalderen kæmpede de kristne riddere med "Mikael i kamp mod dragen" på deres bannere. De dedikerede deres sejre til ham, og fra år 813 fejrede man ham d. 29. september.

Verden over er der tusindvis af kirker, slotte og lokaliteter, der i mindet om og symbolsk bærer navnet Skt. Mikael.

I 1419 valgte det franske kongehus ærkeenglen Skt. Mikael som skytshelgen. Det

var ham, der iflg. historien talte til bondepigen Jeanne d'Arc i 1429. På dette tidspunkt rasede 100-årskrigen og Frankrig var besat af englænderne. Stemmen - Jeanne d'Arc hørte, sagde til hende: "*Forlad din landsby og kom Frankrig til hjælp*". Det er en lang historie, som ender lykkeligt for Frankrig, men ikke for Jeanne d'Arc, som blev brændt på bålet. Mange år efter, i året 1922, blev Jeanne d'Arc dog udnævnt til Frankrigs skytshelgen.

Her blot nogle få eksempler på Skt. Mikael's virke i historien. Men temaet det godes kamp mod det onde, eller lysets kamp mod mørket, er jo at finde i mange sammenhænge som tema i bøger, film og musik gennem tiderne.

Mozarts opera Tryllefløjten er et godt eksempel på et mikaelisk drama, der uden at selve navnet Mikael bliver nævnt, indeholder temaet lige fra begyndelsen. Han har Prins Tamino forvildet sig bort fra sit selskab i nogle øde bjerg egne. Han angribes af en kæmpe slange, men frelses af Nattens Dronnings tre damer, som dræber slangen med deres spyd.

Operaens kærlighedsdrama med de elskende Tamino og Pamina foregår i spændingsfeltet mellem mørke og lyse kræfter i skikkelse af den onde Nattens Dronning og den gode og vise troldmand Sorastro, som godt nok i begyndelsen fremstilles ond, men ved nærmere bekendtskab viser sig at være det modsatte.

Både i tiderne, hvor de mange mikaeliske udtryk stammer fra, såvel som i dag, var menneskenes bevidsthed i sommerhalvåret meget ude i naturen. Sanselivet flagrede ude blandt lys, varme, farver, dufte, fester, liv og glade dage.

Den åndelige bevidsthed havde - og har - trange kår i sommertiden. Men når mørket igen meldte - melder - sig omkring efterårsjævndøgn, kunne - kan - den indre verden komme stærkere til bevidsthed. Og på vej ind i den mørke tid, hvor ydre og indre drager kunne lure, havde man brug for Mikael ved sin side. Derfor lagde man Mikael's dagen på dette tidspunkt i september.

Mennesket i vor tid har en veludviklet evne til at iagttage verden omkring sig, og derefter tænke over det iagttagede. Det er så almindeligt, at vi ikke tænker over det. Det sted i os, hvor disse tanker/ forestillinger kommer til stede, var ifl. Rudolf Steiner i tidligere kulturer skueplads for guddommelige åndelige væsner - engle.

Man fornemmede at tankerne blev givet en som gave fra den åndelige verden. Menneskene havde således en mere direkte og umiddelbar forbindelse med den åndelige verden og med sin engel, om man vil. Nogle var meget forbundet med disse væsner og handlede ud fra guddommelige åbenbaringer. Men det vil også sige, at man havde en begrænset fri vilje - det var "gudernes vilje" der rådede.

Fra denne tid stammer mange af de oprindelige eventyr, myter og legender, der bærer åndelige sandheder i sig.

Denne evne til at være tættere forbundet med den åndelige verden, svandt, iflg. Rudolf Steiner, ind, i takt med at menneskene fik en højere grad af fri vilje, af selvstændighed i forhold til den guddommelige verden - englenerne trak sig lidt tilbage for at gøre plads til nye skridt i udviklingen. Den intellektuelle erkendelse tog over og blev til en evne, vi har i dag - men på bekostning af det mere umiddelbare forhold til englenerne og den åndelige verden.

Nu opleves tankerne ikke som gaver fra den åndelige verden, men som bevidste tanker, man selv har dannet i sit indre. I dag har mennesket sin frie vilje og kan bevidst rette blikket efter sin engel og den åndelige verden igen, hvis det er det, det vil - eller det kan lade være.

Men Rudolf Steiner giver et bud på retningen, hvor man kan søge, og måden man kan gøre det på.

Efter at have været delvis glemmt, kan man sige at Rudolf Steiner har givet Skt. Mikael "nyt liv". I sine mange foredrag nævner han Skt. Mikael's betydning igen og igen, som tidsånd eller tidsengel, med særlige opgaver for menneskeheden. Rudolf Steiner siger blandt andet om Skt. Mikael:

"Han skal hjælpe menneskene til at blive den oversanselige verden bag den sansbare og materielle verden bevidst". "Forbinde tænkningen med den moralske verdensorden, så handlingerne også bliver i overensstemmelse hermed".

Nogle af de moderne drager er den rene materialistiske tankegang. Der, hvor det ellers frie menneske bliver slave af materialistiske frembringelser. Men naturligvis også det onde i verden, og måske i os selv - hører til de drager, der kræver kraft og mod at bekæmpe.

I det gamle billede, hvor ridderen kæmpede mod dragen, var det sværdet eller spyddet, der var våbnet.

"I kampen mod de moderne drager, er det den åndsinspirerede tænkning og erkendelse, der er våbnet". Det er den, de moderne Mikaelstridere må arbejde på at udvikle.

Det var Rudolf Steiners ønske at stille antroposofien i "Mikael's" tjeneste, og det kan tydeliggøres med et citat fra Jakob Kvalsvaags artikel i tidsskriftet

"Steinerskolen 3/2003":

"De åndsvidenskabelige beskrivelser kan med en vis ret kaldes en "ny mytologi", for de er billedagtige tanker eller tankefyldte billeder, ment som grundlag eller støtte for de mennesker, som i denne problemfyldte tid søger åndelig indsigt og forståelse."

"Hvad Rudolf Steiner gør, er at bidrage fra sit ståsted, sådan at enhver, som føler sig berørt af hans ord, i frihed kan vælge at forbinde sin tænkning, sine hjertekræfter og sine viljehandlinger med dette åndsindhold."

Rudolf Steiner pædagogikken er på en måde også en "Mikael's pædagogik".

I de yngste klasser lægges en kim til en moralsk opdragelse. Det sker gennem de billeder, der bliver givet børnene via fortællinger – eventyr, myter og legender – som læreplanen anviser for denne alder.

Børnenes levende og fantasifulde forestillingsliv, samt evne til at danne sig indre billeder ud fra det talte ord, er ligefrem en særlig evne i denne alder. Med denne "billedbevidsthed" får de lejlighed til at sanse de åndelige sandheder, som disse fortællinger indeholder.

Betydningen af, at børn på de yngste klassetrin får mulighed for at leve sig ind i disse fortællinger, kan understreges af et citat af den norske steinerpædagog og lærer Gulle Brun:

"De ægte eventyr er opdragende moralnormer i billedragt. I dem ligger skjult, hvad mennesket må vide for virkelig at blive menneske – finde frem til sit urbillede".

Der dannes ved indlevelse i disse mægtige "billeder" en "moralskat" i sjælen. Når sjælekræfterne så frigøres i årene omkring puberteten og den selvstændige dømmekraft spirer frem, skulle det gerne være en dømmekraft, der er forankret i og påvirket af denne "moralskat", så det er med en god social forståelse samt en sund og stærk moral, det unge menneske træder ud i verden med ord og handlinger.

sker dette, så har "Steinerpædagogikken" virket, og i den forstand er det "Mikael's pædagogik" vi driver i Rudolf Steiner Skolerne. Og forhåbentlig vordende Mikaelstridere vi har i klasserne - verden har hårdt brug for dem.

I ungdomsårene fra omkring 8. klasse kan denne udvikling yderligere hjælpes på vej gennem undervisningen. For selvom dømmekraften er forankret i barndommens "moraliskat", kan der på dette – for mange – turbulente alderstrin være brug for vejvisere i livet. Her kommer biografierne ind i undervisningen. På dette alderstrin kan og skal der ikke moraliseres. Eleverne skal selv vælge sine idealer, og med dem bygge videre på de værdier, de har med sig.

Det kan blandt andet gøres ved at arbejde med store personlighedens biografier.

Mennesker som på den ene eller anden måde har udrettet noget her i livet – menneskeskabner på godt og ondt. Personer, hvor det hos hvem er muligt at finde sande og ufor-gængelige idealer – i modsætning til tidens mange idoler som ungdommen er omgivet af, men som kan have sæbeboblens karakter over sig og briste hvad øjeblik, det skal være.

Betydningen af sande idealer, er selvfølgelig læseren almindelig kendt. Men Rudolf Steiner understreger betydningen i et foredrag fra 1921 med en form for en analogi:

"Akkurat ligesom en krop har brug for et sundt knoglesystem, hvis mennesket ikke skal vakle af sted, så har astrallegemet med jeget i sig brug for idealer i den alder, hvis det skal udvikle sig på rette vis. Det må man tage fuldstændigt alvorligt.

Idealer med viljesagtig karakter, det er det, vi nu må føje ind i astrallegemet som et fast skelet."

Eksemplet med biografierne er også ét eksempel på Steinerskolers læreplansbærende idé – nemlig at fagene, emnerne og undervisningen også har til opgave at gribe eleverne, der hvor de er, og udvikle dem til dannede mennesker.

Med ovenstående betragtninger in mente, er det derfor en naturlig og selvfølgelig ting, at vi i Rudolf Steiner institutioner fejrer Mikaelstiden d. 29. september. Vi fejrer en impuls, som på en måde er i skolen hele året, men som i Mikaelstiden optræder i ren form og bliver markeret med en fest – "en fest for en engel" - og det dén står for.

Men det er vigtigt at bemærke, at der er to sider af en sand "Mikael's" fejring. Den ene er festen med eleverne – legender, sange, vers og skuespil mv.

Den anden er – i frihed selvfølgelig – at den voksne forbinder sig med "den nye mytologi", som Rudolf Steiners åndsvidenskabelige betragtninger om Skt. Mikael blev kaldt tidligere i artiklen.

Skt. Mikael's festen er for så vidt ikke en fest, der bygger på traditioner som f.eks. Julen. Men en fest, der skal skabes på en ny måde hvert år, og som man må være (ånd)s nærværende for at kunne skabe og deltage i. Skt. Mikael's festen – en fest for en engel – **derfor**.

God Mikaelstid 2018
Søren Christensen
Aarhus/Hertha

Stemmingsbillede fra morgensamling i michaelstiden.

(Foto: Ole W.)

Oktobernyt fra landbruget

Af Lars Pedersen

Medarbejdere

1. august startede der en ny medarbejder i landbruget. Hun hedder Amanda Baggesen og bor i Skanderborg. De fleste dage arbejder hun i landbruget, men er også lidt i bageriet. Amanda har tidligere været i praktik i Hertha og hun skriver dette om hendes oplevelser:

I min første praktik var jeg i landbruget og i bageriet. I landbruget prøvede jeg at malke for første gang og det var fedt og hyggeligt og jeg snakkede med kalvene. Mine to yndlingskalve var Trine og Asta, for Trine og Asta var mest snakkesalige. I min anden praktik, der snakkede jeg også med Trine og Asta, og der malkede jeg Trine og Asta, Tam og Alice og Askepot og Oline. Og snakkede med kalve og Aladdin havde gemt sig i høet og Trines kalv Tyttebær Maja savlede mine hænder godt og grundigt til. Og så blev jeg ansat og det var mega dejligt. For jeg vil ikke arbejde andre steder. Hertha var det bedste arbejdssted og jeg var mega glad. Anne Sørine kom den første dag jeg begyndte at arbejde herude, og der kom en masse kalve bagefter. En dag fik jeg næsten Asta til at falde i søvn fordi hun elsker at blive nusset bag ørerne. *(Skrevet af Amanda Baggesen)*

Markerne

I skrivende stund forberedes mark nr. 9 og 10 til rugen, der skal sås en gang først i oktober. Jorden bliver harvet flere gange for at hæmme den "vilde flora" og den bliver løsnet i dybden lige inden såning for at give rugen mulighed for at danne et stort og dybtgående rodnet. Da livet i jorden er afhængigt af en bevokset overflade til at sørge for dets føde, gælder det om, at perioden uden voksende planter bliver så kort som muligt. Efter en forhåbentlig god etablering og en vinter som ikke er for hård ved den spæde rug, bliver der i foråret sået en blanding af græs og kløver oveni rugen. Så vil der efter høsten 2019 være en fin kløvergræsmark til køerne på mark nr. 9 og 10.

Dyrene

Trine kælvende den 19. september og fik en tyrekalv som kom til at hedde Thorkild. Rina og Amanda var med til kælvningen. Det var en intens oplevelse, hvor især Rina og Trine havde en tæt kontakt og hvor Rina fik lov til at massere Trines mave mellem veerne (se billederne). Hele forløbet tog 2 timer.

Vores heste Freja og Vigdis holder stadig vægten fra i foråret. Som jeg tidligere har beskrevet det, er det vigtigt, at de ikke tager for meget på i sommerperioden, da de ikke kan tåle at blive for fede. Så stor ros til de daglige hestepassere: Sara, Stine, Morten og Maria.

Onsdag den 12. september fik bierne deres vinterfoder og blev behandlet for varroamider. Et af staderne havde desværre mistet deres dronning og var tømt for bier og honning. Der er blevet indvintret 6 familier.

Gartneri nyt Oktober 2018

Septembers himmel er så blå, synger vi til morgensamling, og september har en helt speciel klarhed over sig. Forårets travlhed og sommerens udånding vender sig nu til en tid med en sand glæde ved at vokse. Vi har fået luget de fleste afgrøder, og de skal nu kun vokse. I september har vi sået efterårsafgrøder, spinat, den sidste salat, vårsalat, sennepspinat, pak choy, majroer, mm. Hvor der er tomme bede og under blivende afgrøder er der sået grøngødning, så jorden kan opbygges til næste sæson.

Der er også sået under porrer og selleri, så lad det være og lug kun i rækken, hvis der stadig står ukrudt. Det ser nu ret flot ud, jeg tror aldrig vi har haft så rene porrer og selleri. Tusind tak for det, frivillige.

Efter den usædvanlige varme sommer kom vandet endelig, og der kom gang i væksten, ja, jeg har aldrig oplevet en så kraftig vækst i Danmark før, det minder om mine år i Pennsylvania i USA.

Vi er godt i gang med andet hold gulerødder, de øverste var størst, så derfor har jeg sat flag kun i denne ende, men de nederste er nu ved at være store nok. Vil I være søde at lægge toppen i en bunke, jeg skal hilse og sige dette fra Thomas, som samler bunkerne ind og lægger dem på komposten.

Dette gælder også for porrer og salat.

Heldigvis har vi en masse løg, der skal ordnes og pudsnes, så det tager vi os af, når der er regnfulde dage. Specielt Birgitte, Freia og Sara er glade for dette arbejde. Jordkældereren er også kommet i gang. Der er nu kartofler, rødbeder, rødkål, hvidkål, savojkål og løg fra Karl Henning. Som sidste år leverer vi/Josef, vaskede grøntsager op til børnehavens køkken. Vi er glade for at kunne give dem biodynamiske grøntsager, og de ekstra grønkål er til dem.

Grøntsagerne køber de hos Karl Henning; han leverer dem i vores jordkælder, hvor vi tager os af dem og leverer dem op til børnehaven hver uge.

Gartneriet tilbyder nu: salat, lidt, courgetter, snart slut, bønner, snart slut, hokaido, høst kun helt orange frugter, ellers er de ikke modne, persille, blomster, sølvbeder, grønkål, dildskærme, porrer, selleri, tag de største først, lidt tomat og basilikum i drivhuset. Basilikummen holder ikke længe, så brug løs af den, tag gerne alle blade. Ude er der lidt krydderier, se selv efter, jeg har svært ved at sige nu, hvad der er i begyndelsen af oktober. Brug nu løs af grønkålen, da de blade, der er nu, ikke holder til vinter alligevel. Dog ikke topbladene.

Det er et fantastisk æbleår. Håber I tager for jer af de mange lækre æbler, men husk vi er mange, så høst ikke et helt træ til dit eget forbrug. Vi må dele! Jeg har sat nogle skilte op ang. æblehøst, men vær sød at vente med

at høste, til enten æblet nemt falder ned i din hånd ved et lille drej, eller lige før frosten. Lær dine børn dette.

Jeg har hjælp af både Marie og Rhoy de fleste dage, det er dejligt med nye friske kræfter og nye mennesker i det hele taget.

Gitte er snart færdig med at være hos os, tusind tak for fint arbejde sommeren igennem. Tak til Tove for din hjælp og selskab, det sætter vi meget pris på. Husk du er meget velkommen til at komme og holde pause med os hver dag kl. 10.30. Og du må rigtig gerne tage Marie med.

Jeg holder et introduktionskursus torsdag den 25. oktober kl. 17-21, der er specialpris for frivillige fra Hertha, se opslag andet sted i bladet.

Tak for al den gode opbakning i sommer, og til Gitte for hjælp med weekend-vanding.

Birgitte, Freia og Sara har lavet en del æblemos, det smager så godt og nydes i Herthahus, Nerthus og Burishus. Freia har også hygget sig med at ordne lavendel, kamilleblomster og også tørret støv af.

Oliver har samlet meget ukrudt op og hjulpet med mange andre ting.

Grøngødningen blomstrer nu fuldt med honningurt, solsikker, boghvede og meget mere.

Nyd det og pluk gerne nogle af blomsterne.

For gartneriet Birthe Holt

*Birgitte laver æblemos.
Nederst: Bemærk den flotte
oprette vækst.*

(Fotos: Birthe H.)

Opgaveudvalg om bæredygtig og cirkulær kommune

I sommer fik Hertha Levefællesskab en invitation fra Skanderborg Kommune om at deltage i *Opgaveudvalg om bæredygtighed og cirkulær kommune*. Både Kamala og undertegnede ville gerne repræsentere Hertha Levefællesskab i dette udvalg, men da der kun er én plads, har vi aftalt at deles om pladsen. Nedenfor følger en orientering om, hvad udvalget skal arbejde med:

Opgaveudvalg om bæredygtig og cirkulær kommune Skanderborg Kommune har ambitiøse mål for at nedbringe energiforbruget og CO₂ udledningen. Samtidig er Skanderborg Kommune i samarbejde med RenoSyd godt på vej med en strategi for cirkulær økonomi og øget genanvendelse. Opgaven ligger nu i at sikre, at vi når vores mål mht. til CO₂-reduktion og gennemfører den kommende strategi for cirkulær økonomi og øget genanvendelse.

Det kan fx ske ved at understøtte borgeres egne tiltag for større bæredygtighed, og skabe grundlag for nye løsninger i små og store fællesskaber. Det kan f.eks. være tiltag, der fremmer deleøkonomi eller affaldsforebyggelse.

Byrådet forventer,

- at udvalget skaber overblik over eksisterende grønne initiativer,
- igangsætter og faciliterer videndeling og inspirerer til en mere bæredygtig praksis i virksomheders og borgeres hverdag.
- Først og fremmest skal udvalget finde løsninger, der virker. Derudover forventes det, at udvalget afleverer anbefalinger til byrådet; anbefalinger om, hvordan indsatsen kan forankres og understøtte en grønnere og mindre ressourceforbrugende form for indkøb, produktion og transport fremover.

Opgaveudvalget sammensættes af:

Syv byrådsmedlemmer, der arbejder med i begge af følgende spor:

Ét spor, der arbejder sammen med *virksomheder*.

Ét spor, der arbejder sammen med *borgere* og grupper af borgere om lokale initiativer for at fremme bæredygtigt forbrug og transport: 3 eksperter på omstilling til grønnere og mindre ressourceforbrugende forbrug og transport i familier og lokalsamfund; 7 personer, der er borgere i Skanderborg Kommune og har en stor interesse i at mindske ressourceforbruget og kan igangsætte og drive initiativer, der involverer flere borgere i nærmiljøet.

Der vil blive afholdt 7 møder frem til sommer 2019. Hvert møde har sit emne, og 3 af møderne er fælles med virksomhedssporet.

17. september, første møde i borgersporet:

Ved at invitere Tina Clarke fra *Transition Communities. From Oil dependency to Local resilience*, fik Skanderborg Kommune mulighed for at begrunde deres fokus på borgerinddragelse:

- Bottom up processer for at løse nogle af samfundets problemer
- Arrogance er meget farlig – ingen ved det hele eller har alle løsninger
- Respekt og demokrati for at hjælpe de folkevalgte til at gøre deres job
- Have fokus på det, man kan være fælles om, lægge uenigheder væk
- Fællesskaber skal være større end 50 for at sikre diversitet og øge chancen for at overleve
- Fællesskaber skal være under 500, fordi vi kan ikke huske flere ansigter, og det skaber fællesskab, hvis man kan huske hinanden.

Se mere på www.TransisonNetwork.com.

Skanderborg Kommune lancerer en hjemmeside, der skal danne overblik over alle de borgerinitiativer, der har udspring i bæredygtige initiativer. Borgerne inviteres til at lægge deres projekt ind. **Hvilket initiativ skal Hertha Levfællesskab lægge ind?**

/Eja

Nye Herthaborgere (Fotos: Sara Nitschke)

Høstmarkedanmeldelser:

Gæster fra Vendsyssel:

Gode mennesker var skyld i, at vi kom til Herthas høstmarked. Det var en opløftende oplevelse, dels en vandring gennem bofællesskabets gade med de varierede arkitekturer til begge sider, smukke og harmoniske i helheden, men med individuelle præg, og dels vandringen i det omgivende produktionsmiljø med rigelig plads til frugttræer og "vild med vilje" med et væld af vilde blomster til insekternes fryd. Alt det var rammen om et høstmarked med boder og telte, sang og musik og en masse glade mennesker. Forestillingen "Jeppe på Bjerget" med stort orkester var en festlig oplevelse. Joh, sådan en markedsdag var værd at køre efter. Tak for den!

Birgit og Geo

Gæster fra Holmstrup Mark Andelsboligforening:

Kære Ditte og Leif og Ole! Jeg vil lige sige tak for sidst. Det var hyggeligt at se jer alle midt i hurlumhejet på Høstmarkedet. Annette Bro, Mette Rostgaard og jeg havde en fin og fornøjelig eftermiddag, – vi fik gaveindkøbsinspiration i AL-GULD.dk – kiggede og købte i diverse boder, honning hos Harry, løbere hos Hertha-Væv, og højdepunktet var Jeppe på Bjerget. Det var simpelt hen bare fantastisk. Nilles vrede miner glemmer jeg sent; man forstod med det samme hvorfor Jeppe drikker!! Jeppe næsten pludselige forvandling til tyrann var overbevisende, Kromutters smisken og tørren bordet af ser jeg stadig for mig med smil om læben og ligeså hendes mands måde at skænke på. Lakajernes "tåspidsdans" – jamen det hele var SÅ sjovt lavet i harmoni med scenografien – altså de nøglehuller I stod og kiggede igennem for at se på den lumpne intriges/slagets gang – det var kosteligt! Og SENGEN og skiltet med MØDDING. Så enkelt og så rørende. Scenekiftene med publikumssang var også fantastisk godt fundet på, for mens vi alligevel ikke kunne huske 'Ole sad på en knold' helt udenad og derfor var nødt til at kigge i papirerne, så vips, var der en ny "scene". Alle kostumerne var imponerende, ridefogedens lille smilende kone var SÅ sød, at man sagtens kunne forstå Jeppe's eskapadetrang som baron – og jeg kunne blive ved. Fortællerens rolle fungerede flot! Det var bare imponerende godt. Vi var underholdt hele tiden. Orkestret spillede det bedste de havde lært, og det var ganske autentisk og dejligt at synge til også.

Nå, tak for den forestilling, og din rolle, Ole, var smuk. Sikken en mimik. Jeg tog nogle billeder som jeg vedhæfter i et par senere mail til jer. Brug dem som I vil. Men husk at takke skuespillerne for en vild forestilling!!

Her i foreningen fejrer vi 30-års jubilæum den 14. september. Det bliver forhåbentlig hyggeligt og samlende for os. Og ellers må I have det rigtig godt og held og lykke med jeres byggeprojekt!

Mange hilsener fra *Nanna*,
Holmstrup Mark Andelsboligforening

Foran Burishus står en lille engel

Denne engel er en gave fra Nordisk Forbund for Helsepædagogik og socialterapi i Norden. Den blev givet til Hertha, da vi for 8 år siden fik besøg af 40 repræsentanter for de antroposofiske bo- og værksteder i Norden.

"Unite Hope Project" er et verdensomspændende netværk, der skaber en tavs kæde af kærlighed, håb og medfølelse med hjælp fra Unitehope-engelen.

Engelen er skabt af den svenske kunstner Lehna Edwall og produceret på Häganäs lidt uden for Järna i Sverige.

Projektet blev påbegyndt i 2005, da de syv oprindelige Unitehope-engele samtidig blev sat op i Vanuatu, Australien, Mali, Rusland, Peru, Canada og Hawaii, som en gave til stedet og dets mennesker.

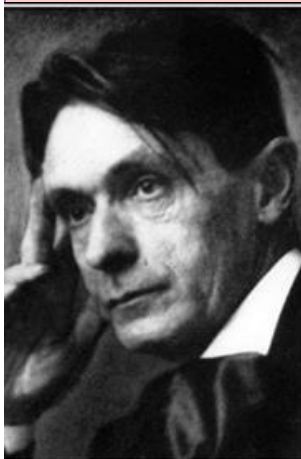
Målet er at skabe et netværk af 49 fredsengele. 22 fredsengele er i øjeblikket placeret rundt om i verden, og resten bliver placeret en efter en.

Engelen i Hertha er ikke en af de 49 engele, der indgår i projektet, men er en del af de engele, der bliver givet til særlige steder med omsorg for mennesker og natur.

Jeg har netop besøgt en af de 22 placerede fredsengele, som står på toppen af et bjerg med udsigt ud over havet ved Vallersund Gård i Norge, og fik lyst til at præsentere Herthas engel. Besøg hende – hun står lidt gemt på plænen foran Burishus, men måske hun en dag finder en anden plads i Hertha, hvor flere kan få glæde af hende.

Anne-Lene

To be free is to be capable of thinking one's own thoughts - not the thoughts merely of the body, or of society, but thoughts generated by one's deepest, most original, most essential and spiritual self, one's individuality.

— *Rudolf Steiner* —

AZ QUOTES